EL POU de la gallina
Revista manresana d'informació i opinió

Gent | Jordi Sardans | Actualitzat el 13/01/2022 a les 10:40

Jaume Domingo: «Vicenç Ferrer ens va dir: ?agenolleu-vos' i li vaig replicar que no m'havia agenollat mai davant ningú. Ens va respondre que no érem benvinguts, que érem bona gent, però amb pocs diners»

Jaume Domingo Miró és mestre. Va treballar a l'Escola Flama fins al 1979 i des del 1981 i fins a la jubilació, el 2010, va ser professor a l'Escola Agrària. Durant la Transició, va formar part d'una cèl·lula del PSAN i sindicalment militava a la CNT. El 1984 comença a viure en comunitat a la casa de les Guixeres, que va construir personalment i va reconstruir després de l'incendi del 2017. Vegetarià, partidari de l'ecologia i pacifista, el 1992 comença la cooperació amb països en vies de desenvolupament; ha deixat petjada dels seus projectes i construccions amb energia fotovoltaica a Mèxic, Bolívia, Moçambic, Índia, Benín i Guinea.

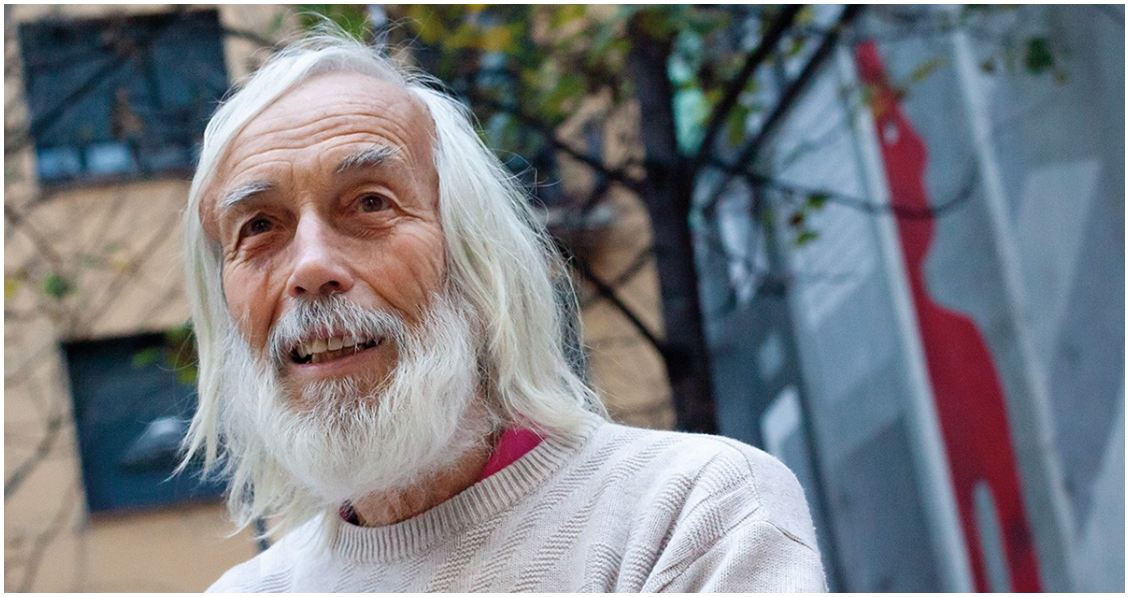

Foto: Francesc Rubí.

? Un dels teus avis va conèixer Pancho Villa?

? I tant! El matern, Oleguer Miró Basora. Pel que he pogut esbrinar eren parents directes amb Oleguer Miró Borràs, fundador del Centre Excursionista de la Comarca de Bages i d'altres entitats.

Segons deia la mare, aquest era el Miró ric i l'avi el Miró pobre. Fugitiu de la guerra del Marroc, se'n va anar a Mèxic i es va instal·lar a Chihuahua, on un germà de l'àvia tenia un forn de pa i un restaurant, La española, on feien *tacos* i *enchiladas*, com a especialitats. L'esclat de Pancho Villa va coincidir amb el naixement del seu segon fill, Jaume. Davant d'aquesta situació, on la dona estava parint, l'avi va demanar al guerriller per quedar-se, però aquest li va dir que no podia respondre del que pogués passar. Llavors van agafar un tren però pel camí els soldats de Villa aturaven els trens de fugitius i feien cavar les seves pròpies fosses als viatgers. Van trobar vies volades i es van haver d'organitzar per arreglar-les, ocupar el tren, fer fora el maquinista i arribar fins a la frontera del Paso, a Texas, on uns americans els van acollir en un hotel. Al cap d'un temps, va retornar, van viure a Sant Andreu del Palomar i va ser el màxim responsable de la CNT del poble, com a treballador d'una indústria química. Era el 1921, època del pistolerisme, i després d'haver rebut sis trets de pistola va morir al cap de tres dies coincidint amb la diada dels Reis, segons explicava *La Vanguardia*. Sembla que el volien obligar a passar al sindicat groc i en negar-se li van dir: ?has dit la teva última paraula' i el van pelar. Passats uns dies es van disculpar i van reconèixer que s'havien equivocat de persona...

? Quina ha estat la teva militància política i sindical?

? Al final del franquisme i en els anys de transició vaig militar al Partit Socialista d'Alliberament Nacional (PSAN), en la mateixa cèl·lula on hi havia Dolors Estrada, Lluís Alegre, Miquel Asensio, Joan Clavé i Domènec Soldevila. Paral·lelament també vaig sindicar-me a la CNT, amb companys com Enric Martí, Enric Serra o Albert Puntí. El Primer de Maig de 1976 estàvem amb altres companys que no acabaven de veure clar tècnicament com col·locar una bandera anarquista al capdamunt de l'antena de l'emissora de Ràdio Manresa, a Puigterrà. Els vaig dir que la pujaria jo. Estava sobre aïllants, però hi havia perill de quedar electrocutat. Vaig pujar la tanca i vaig fer un salt. En un acte sindical a la CNS, aquell mateix dia, la policia armada ens va acusar d'haver posat la bandera negra. Algun company els va respondre que la nostra era vermella i negra. Per treure-la van fer venir els artificiers de Barcelona, ja que tenien por que hi hagués una bomba i no es van atrevir. Curiosament, la va treure un operari de Ràdio Manresa.

«A la meitat del professorat de la Flama ens van expulsar per revolucionaris. Les idees que teníem no eren les mateixes que les de la cúpula»

? Quin record tens de l'expulsió com a professor de l'escola Flama?

? A la meitat del professorat ens van expulsar per revolucionaris. Les idees que teníem no eren les mateixes que les de la cúpula de l'escola. Havíem fet uns tallers i ensenyàvem a fer de paletes, de fusters i d'electricistes. Quan ja estàvem dins del conflicte, un dia em va cridar el doctor Cervera i em va dir que volia que el seu fill un dia pogués dirigir el món des del darrere d'un despatx i no aprendre un ofici, però que si m'acusaven d'alguna cosa em defensaria. En resum, alguns membres de la junta ens acusaven de fer llits rodons entre la colla i deien que érem bons mestres però mala gent, mentre que d'altres eren bona gent però mals mestres. Curiosament, també ens va defensar Ricard Oliva, que va ser president del Centre d'Esports Manresa. Vam tenir el suport dels sindicats CCOO i la CNT, i políticament dels grups d'esquerra, fins i tot del PSC. Però, vam acabar expulsats.

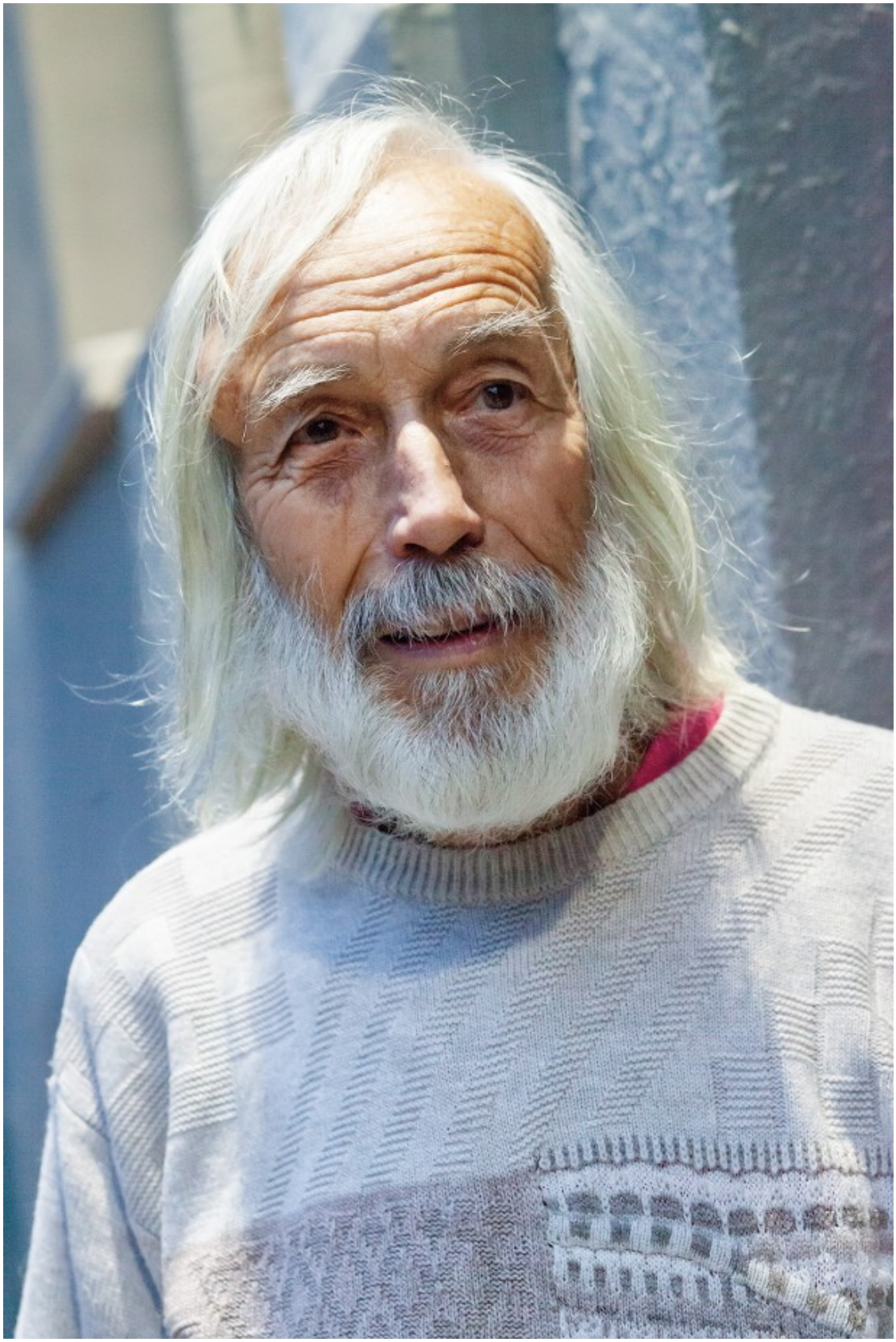

Foto: Francesc Rubí.

Escola Agrària

? Com va ser que entressis a l'Escola Agrària?

? Amb una mica de nepotisme. La germana que havia estudiat químiques hi ensenyava ciències. Va plegar quan va posar un taller per fer roba que venia a l'engròs. Em va dir si m'interessava i vaig parlar amb Lluís Martí, que n'era el director, i em va dir que endavant. Vaig començar a fer de professor de ciències tres hores a la tarda, a la carretera de Santpedor. L'escola va començar a l'edifici dels sindicats (CNS) del Passeig, en una oficina situada al pujador del carrer Circumval·lació. Després de la carretera de Santpedor, vam passar a l'edifici de Sant Joan d'en Coll. El cap de servei i el secretari administrador volien tancar l'escola, però ens hi vam oposar: ho vam denunciar a la premsa, vam parlar amb sindicats i partits polítics i vam acceptar una finca que l'Ajuntament ens va cedir a Can Poc Oli. Quan es va formalitzar l'acord, la Generalitat va exigir que se'ls fes la cessió i ara en són els propietaris. L'escola ha passat a la FUB i les pràctiques es fan a Can Poc Oli. En el fons, vam donar una alegria al cap de servei, malgrat que es fes l'ofès. Obeïa una ordre política del conseller, que pretenia tancar les escoles agràries de Manresa i Prats de Lluçanès. Aquesta sí que la van tancar.

? Quina filosofia de vida us va portar a viure en comunitat a les Guixeres?

? Vam començar amb Manel Mas, que viu a Ulldecona, Climent Cañizares, actualment al Brasil, Conxita Fonollosa, ara a Manresa, Montserrat Fornells -la meva companya-, jo i els fills: Pol i Dúnia. El Climent hi vivia i els altres venien els caps de setmana. L'Ambròs Àvalos, hi va viure uns quants anys. Després hi va passar gent que hi ha estat un o dos anys. Recordo especialment cinc alemanys universitaris que feien el darrer curs viatjant, el Walter, el Ralf, l'Andreas, l'Annette i la Doro. El Ralf volia ser pastor luterà, un altre, enginyer; era un conglomerat una mica heterogeni. La nostra filosofia es basava en l'ecologia. Lanzo del Vasto, era seguidor de Gandhi i va crear L'Arca, una comunitat basada en el treball a mà i la vida interior. Coneixia aquest grup pacifista francès d'haver-hi estat una setmana i després els vaig trobar a París quan van portar mil ovelles pintades al costat de la torre Eiffel, en contra de l'ampliació d'una base militar a l'altiplà de Larzac, al departament de l'Avairon...

Països en vies de desenvolupament

? Quan comences l'etapa d'ajut a països en desenvolupament?

? El 1992. Passava una crisi existencial i tenia clar que volia marxar, quan em va trucar un exalumne, Jordi Soler, que s'estava a Mèxic i em va dir que volia muntar una finca amb agricultura ecològica a Puerto Vallarta. Li vaig donar un cop de mà, però no va fructificar. Una inspectora de Mèxic DF em va trucar per si volia fer unes xerrades a mestres mexicans per a un programa d'ecologia de l'ensenyament mitjà. Vam fer diverses reunions. Hi vaig estar quatre mesos. També vaig contactar amb un xaman bolivià, Luis Espinoza, que havia estat a Manresa, per fer unes instal·lacions d'un poblat que ell havia muntat, sota les lleis dels inques. M'hi vaig estar tres mesos més. Recordo que vam fer la instal·lació elèctrica de tota la finca, unes dutxes amb bidons d'aigua que s'escalfaven amb el sol, un sistema de bombament i una sauna solar.

? Després va venir l'expedició a Moçambic?

? Si, el 1994. A iniciativa del professor de l'Escola Agrària Ernest Valls, que ara n'és el director. Em va telefonar des de Bela Vista, a Moçambic, perquè volien fer un sistema de bombament d'aigua en el poble de Salamanga, d'uns 3.000 habitants. Em va dir que si no hi anava ho farien amb gasoil, però em va convèncer i ho vam fer amb energia fotovoltaica. Abans de marxar em vaig documentar, però no em van agradar els sistemes que vaig veure i després de parlar amb el

Lladó del Remi, que ja és mort, i em va aclarir que els convertidors de freqüència poden fer anar una bomba trifàsica. Vaig estar-hi dos anys amb Intermón, primer fent tot un treball per veure els punts d'aigua que hi havia, la gent que n'anava a buscar i els impactes que produiria el fet de centralitzar-ho, ja que podrien tenir l'aigua en fonts. Mentrestant, vaig electrificar sis ambulatoris molt llunyans amb una plaqueta solar, un punt de llum i una bateria. Vam fer escoles, cases per a mestres, i em vaig involucrar en tots els projectes que s'estaven muntant. Dissenyar i dimensionar els nous sistemes no va ser senzill. També vam investigar la infraestructura que hi havien deixat els portuguesos, trenta anys abans. Quedaven tubs enterrats i un pou al punt més alt del poble, però salinitzat i assecat, i ja no servia. Vaig trobar un nou punt d'aigua, on el riu Maputu fa una ria i als primers trenta quilòmetres hi arriba aigua salada, però hi ha un punt on mai no hi ha arribat, on hi havia hagut una serradora que vam aprofitar per posar-hi el pou de recollida i amb les fosses de les serradures vam fer els dipòsits de decantació i vam reaprofitar els tubs vells portuguesos. Mentrestant, Metges sense fronteres havien fet un sistema amb gasoil a Bela Vista. En arribar les inundacions, els dos sistemes van quedar negats, però, quan va sortir l'aigua, el nostre de fotovoltaica va començar a funcionar tot sol. El vam muntar sense permís d'obres. Moltes vegades vaig anar a buscar-lo a la Direcció General. Volien cobrar per donar-me'l, ja que el seu salari és miserable. Vaig reunir totes les comunitats del poble que al final van decidir tirar endavant, amb l'argument que no s'atrevirien a aturar-ho. El dia de la inauguració es va presentar el ministre amb el permís d'obres.

Foto: Francesc Rubí.

Vicenç Ferrer

? Què et va fer decidir d'anar a l'Índia?

? L'exjesuïta Joan Aragó, que havia estat 50 anys a l'Índia i ara viu a Barcelona, casat i amb un fill, em va proposar convèncer Vicenç Ferrer que les cuines solars anaven bé. Amb una furgoneta Citroën C25 comprada als gitanos i amb una amiga, vam arribar-hi després de 21 dies i d'estar detinguts a Quetta (Pakistan) per falta del paper groc, que va resoldre el meu fill Pol a través del RACC. Arribats a Anantapur, Vicenç Ferrer ens va dir: «agenolleu-vos» i li vaig respondre que no m'havia agenollat mai davant ningú. Aleshores ens va contestar que no érem benvinguts perquè érem bona gent però amb pocs diners i allà necessitaven diners. Ens va deixar estar allà i li vam explicar que hi anàvem de part de Joan Aragó per ensenyar-li el funcionament de les cuines solars. Ens va dir que "l'Aragó ja no mana". Sabíem que el nebot, Jordi Folgado, era el director de la fundació. Ens va encarregar fer una cisterna al mig d'un carrer. Vaig fer una rodona de formigó armat amb radis que sortien cap els costats, que poguessin aguantar més de 10.000 quilos. Vam cavar i al cap de quinze dies estava feta. L'endemà va ploure molt i es va omplir. Es va decidir fer una cisterna i una cuina solar a les escoles apadrinades. Ferrer va tenir una embòlia i el van dur a l'hospital. La seva dona, Anna Ferrer, ens va donar facilitats per fer la cuina de tres metres de diàmetre i automàtica, que es movia seguint el sol. Malauradament, quan va tornar de l'hospital estava tocadet i va desfer tots els projectes que havia projectat la seva dona. Vam haver de desmuntar la cuina i traslladar-la a un convent de monges que ens l'havien demanat. Quan va passar la policia no ho van entendre la parabòlica i la van identificar com d'espionatge americà o rus i els la van fer desmuntar. Eren els anys 2005 i 2006. Encara a l'Índia, el 2007, vam muntar un sistema de rec per a tota una comunitat de 3.000 habitants adivasi, pobladors indígenes de l'Índia, de la zona d'Orissa, per encàrrec d'unes monges carmelites descalces que ens ho van demanar. Estan organitzats en clans endogàmics. Eren nòmades fins que Indira Gandhi els va donar terres per conrear l'arròs amb una collita a l'any. Es tractava d'aprofitar l'època que al riu baixa aigua per omplir un gran dipòsit i així poder fer una collita d'hortalisses. Amb energia fotovoltaica vam fer una bassa d'un milió de litres. Vam portar-hi pedres per fer tota l'estructura, armada i encofrada per dins. Ara els serveix per rentar-hi la roba, banyar-se...

? La malària et va fer més d'una mala passada?

? La vaig agafar tres vegades a Benín. Hi ha una profilaxi que consisteix a prendre unes pastilles el temps d'estada, però no ho vaig fer. Abans de tornar havia fet caminades d'uns trenta quilòmetres a ple sol, de manera que quan vaig arribar a casa vaig pensar en una insolació, però no baixava la febre. El doctor Basagaña em va diagnosticar malària i em van internar a Sant Joan de Deu. Estava a zero d'hemoglobina, però en tres dies em vaig posar bé. L'any 2013, amb l'amic Carlos Cornejo, vaig assistir a una conferència de Gregoire Ahongbonon, que ha estudiat els malalts mentals a l'Àfrica i em va fitxar per un any. En té uns 4.000 ingressats a centres i n'ha medicat gratuïtament més de 50.000. Situada al centre de Benín, la finca té unes 150 hectàrees. Hi vaig fer un estudi que assenyalava que podria cobrir les necessitats dels seus 40 treballadors, però res més. Vam intentar fer productes d'alta qualitat per exportar: pastilles d'estèvia i alga espirulina, que són molt apreciades, però encara no s'ha fet. Si que vaig poder fer un projecte amb ordinador per electrificar-ho tot. Vaig començar amb una petita instal·lació que servia també als habitants del poble del costat per carregar els telèfons mòbils i posar llum a les habitacions. Des dels 2014 hi he anat cada any per fer 5 instal·lacions més grosses, una d'elles a Costa d'Ivori. L'any 2019, amb cinc exalumnes de l'Escola Agrària, hi vaig viure una experiència molt maca.

? Com va ser el teu pas per Guinea?

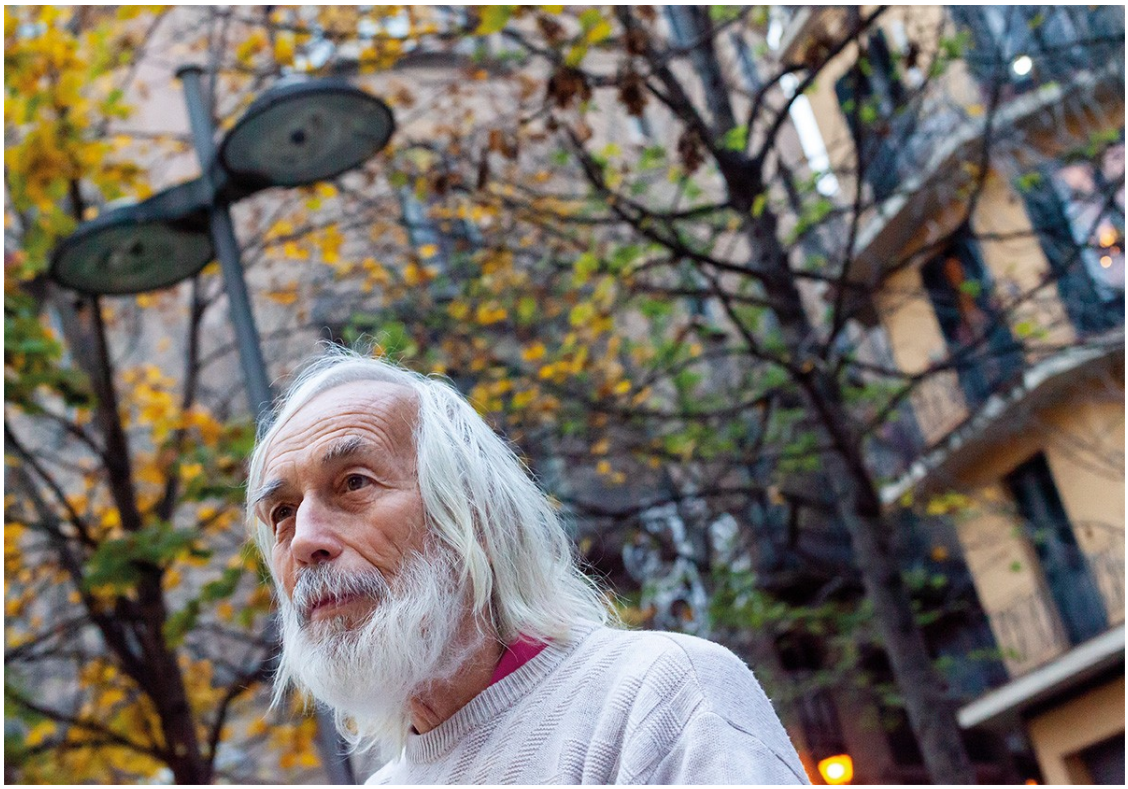
? L'any 2018 em va contactar l'associació Miradas al mundo, formada per gallecs i madrilenys, per muntar energia fotovoltaica en la finca central de la seva organització. Tenen un electricista molt

bo i per internet, a través de Telegram, podem resoldre alguns muntatges des d'aquí. Em diuen per tornar-hi el proper febrer. També el 2018 vaig estar en una comunitat de sufís al Senegal, per iniciativa de Nacho Tarrés, dins l'organització Xarxa global.

? Cap on va el futur del cotxe?

? No ho sap ningú. Estem dins d'un món en què decideixen uns altres per nosaltres. La meva opinió és que cal fer uns vehicles molt petits, amb una potència de cinc quilovats i amb bateries de zinc-aire, que és un material barat, dura molts anys, pesa més que el liti que és molt car d'extreure, és contaminant i no hi ha manera de reciclar-lo. La bateria de zinc-aire conté un electròlit que porta zinc en dissolució. Quan el zinc està en estat metàl·lic la bateria està carregada, el zinc s'oxida i esdevé òxid de zinc quan es descarrega. La bateria es pot recarregar de dues maneres: subministrant-li un corrent elèctric o bé canviant-li l'electròlit i posant-lo a carregar a banda, operació que es pot fer en un minut. Una altra possibilitat serien els vehicles d'aire comprimit.

El perfil

Jaume Domingo Miró neix a Sant Joan de Vilatorrada el 4 de juliol de 1945, com el seu pare Albert, que havia estat transportista, barber i propietari d'una fàbrica d'embotits al poble. Dolors, la mare, era manresana, i de soltera juntament amb el seu germà Jaume regentava el bar Turisme (actual Miami) i després va ser modista. Eren tres germans i ara li queda una germana, Maria Assumpta, jubilada. Comença els estudis a l'escola nacional de nens a Sant Joan, on s'està des dels 6 als 14 anys, amb el mestre valencià Pere Rodríguez Gregori, que estava a càrrec de 102 nens. «En tinc un record magnífic. El mestre va fer ensorrar el mur que hi havia enmig dels dos patis, perquè nois i noies poguessin jugar junts al pati. Com que la mestra no ensenyava gaire, moltes nenes venien de 12 a 13 a fer repàs a l'escola dels nens». «Era sord a causa de la Guerra,

quan una bomba li va rebentar els timpans. Quan havia de venir l'inspector, el també valencià Rafael Ballester, dos o tres dies abans ens feia cantar el Cara al Sol». Era en ple franquisme. «Fèiem torns per escombrar, preparar la llet de l'ajuda americana, encendre l'estufa... Ens fèiem el mobiliari de l'escola i a mi em va tocar ensenyar a llegir als més petits». Des dels 13 anys es va posar a treballar a casa des de les set del matí a les onze de la nit. Feia de viatjant, repartidor i netejava les màquines de la fàbrica d'embotits Albert que després va ser Alven, quan es van associar amb Vendrell. Va fer el batxillerat lliure i es va examinar a l'institut Lluís de Peguera. El 1968 va al servei militar a Sant Climent Sescebes i fa un curs de radiotelegrafista a Capitania General de Barcelona, d'on el van traslladar a Viella i després a Lleida. Va fer COU nocturn el curs 1972-73. «El professor Llansac em va permetre fer pràctiques de química, vaig aprendre molt i en tinc un record molt bo».

De jovenet llegeix Mohandas Gandhi. No li agradava la feina a la fàbrica d'embotits i es va fer vegetarià. Coneix la seva companya Montserrat Fornells, amb qui han tingut dos fills: Pol i Dúnia. Estudia Químiques a la UNED, però no passa del tercer curs. S'apunta a l'Escola de Magisteri de Manresa i acaba la carrera de grau mitjà a Sant Cugat. Especialista en Ciències, comença a exercir a l'Escola Flama del carrer Saclosa. Després passa a Pineda, fins al 1979, en què va ser acomiadat. Va estar un any a l'escola El Solc, de Gironella, amb la mestra M. Àngels Alsina, que s'hi va quedar més anys. El 1981 comença a construir als matins la seva casa a les Guixeres, d'Artés. A les tres es posava a fer classes a l'Escola Agrària de Manresa, on treballa fins a la jubilació. Al vespre, de set a deu, ensenyava Geografia i Llenguatge als Arts i Oficis, situats al grup escolar de la Renaixença. El 1984 s'instal·la definitivament a les Guixeres, on durant algunes èpoques han conviscut en colla. Políticament va militar al PSAN i sindicalment a la CNT. Seguint les teories de Gandhi i Lanzo del Vasto, treballa en organitzacions pacifistes. Des del 1992 comença la tasca activa de cooperant als països en vies de desenvolupament, on s'especialitza en projectes i construccions d'energia fotovoltaica. Va començar a Mèxic amb l'agricultura ecològica i un programa d'ecologia per a l'ensenyament mitjà, i el muntatge d'instal·lacions elèctriques en un poblat inca de Bolívia. A Moçambic va fer un sistema de bombament d'aigua per al poble de Salamanga. A l'Índia coneix Vicenç Ferrer, però malgrat fer-se amics no s'acaben d'entendre a l'hora de posar en funcionament les cuines solars. A Benín agafa tres vegades la malària i a Guinea prossegueix amb els muntatges d'energia fotovoltaica.